

استاندارد چیست و چگونه به اجرا درمی آید؟

بسیاری از ما با کلمه «استاندارد» علامت آن در ایران و با نام موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران آشنا هستیم، اما شاید به درستی ندانیم که استاندارد چیست و موسسه استاندارد چه وظایفی را بر عهده دارد. در گزارش زیر که به مناسبت روز جهانی استاندارد، تهیه شده، با موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و فعالیت های آن آشنا می شویم.

استاندارد چیست؟

استاندارد (Standard) در لغت به معنی نظم و قاعده، قانون و مفاهیمی از این قبیل است. اما معنی آن در ارتباط با موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران که مسئولیت قانونی تهیه و تدوین استانداردهای ملی را بر عهده دارد، عبارتست از تعیین و تدوین ویژگی های لازم در تولید یک فراورده یا انجام یک خدمت.

تاریخچه موسسه استاندارد در ایران

اولین تشکیلات موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران با تصویب قانون اوزان و مقیاسها در سال 1304 خورشیدی مطرح شد. بعدها و در سال 1332 به واسطه ضرورت تعیین ویژگی ها و نظارت بر کیفیت کالاهای صادراتی و وارداتی، ایجاد یک تشکیلاتی رسمی مورد توجه قرار گرفت و هسته اولیه تشکیلات سازمانی موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در اداره کل تجارت وقت شکل گرفت.

در سال 1339 با تصویب قانون تاسیس موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی، موسسه کار خود را در چارچوب هدف ها و مسئولیت های تعیین شده آغاز کرد.

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در سال 1960 به عضویت سازمان بین المللی ISO (International Organization for Standardization) درآمد. این سازمان خود در سال 1946 در ژنو تشکیل شده است.

سازمان ایزو تا پایان سال 2000 میلادی دارای 187 کمیته فنی اصلی (TC) 552 کمیته فرعی (SC) و 2100 گروه کاری (WG) و 19 گروه مطالعاتی ویژه (AHG) بوده است. موسسه استاندارد در کمیته های فنی بین المللی (ISO) حضور فعال دارد و در 101 کمیته فنی و فرعی عضو فعال و در 111 کمیته فنی اصلی و فرعی عضو ناظر است.

اداره کل استان تهران

یکی از ادارات کل پرمسئولیت و پرمشغله موسسه استاندارد، اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان تهران است.

استان تهران با وسعتی حدود 2/1 درصد مساحت کشور 17 درصد جمعیت و حدود 25 درصد تولیدات ناخالص داخلی کشور را به خود اختصاص داده است. 20 درصد از واحدهای تولیدی کشور تحت پوشش موسسه استاندارد استان تهران قرار دارد و 25 درصد از مجموع پروانه های کاربرد علامت استاندارد معتبر در ایران، از سوی اداره کل استاندارد استان تهران صادر شده است. اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان تهران یکی از ادارات استانی موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران است که از سال 1339 به نام اداره اجرای استاندارد استان مرکز تاسیس و در زمینه اجرای مقررات استاندارد اجباری کالاهای صادراتی شروع به کار کرد. در سال 1344 اداره انگ فلزات گرانبها نیز در تهران ایجاد شد. در سال 1351 با تصویب و اجرای نمودار سازمانی جدید موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مدیریت استاندارد منطقه مرکز ایجاد شد و ادارات اجرای استاندارد استان مرکز و انگ فلزات گرانبها به همراه اداره اوزان و مقایسه و آزمایشگاه و ادارات مرکز زیر نظر مدیریت استاندارد منطقه مرکز قرار گرفت. در حال حاضر اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان تهران دارای 10 اداره و واحد اجرایی است که اداره امور آزمایشگاههای آن شامل بخش های میکروبیولوژی غذایی- کشاورزی، سلولوزی و بسته بندی، شوینده ها، رنگ و رزین، انگ فلزات گرانبها و بخش نساجی است.

علامت استاندارد ایران

واحدهای دارای پروانه کاربرد علامت استاندارد ایران مجاز خواهند بود از علامت استاندارد ایران برای معرفی محصولات خود استفاده کنند. عدم رعایت ویژگی های استانداردهای اجباری موجب پیگرد قانونی و ابطال پروانه کاربرد علامت استاندارد خواهد شد. کاربرد علامت استاندارد ایران نشانگر تعهد تولیدکننده یا عرضه کننده محصول به رعایت ضوابط و موازین و استمرار انطباق مشخصات کالا با استانداردهای ملی است. تولید، توزیع و فروش کالاهای مشمول اجرای اجباری استاندارد با کیفیت پایین تر از استاندارد یا بدون علامت استاندارد ممنوع است.

علامت استاندارد مصوب در شورای عالی استاندارد همگی به استثنای یک مورد، دارای کادر اصلی به صورت S است. که اشاره به حرف اول کلمات SAFETY (ایمنی) و STANDARD (استاندارد) دارد.

طرح داخل علامت اصلی کلمه (ایران) است و در صورت نمایش وارونه علامت، نام اختصاری موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به زبان انگلیسی مشاهده می شود.

برحسب تعریف،² نوع استاندارد به شرح زیر تعریف شده و به اجرا در می آید.
استاندارد اجباری: تولیدکنندگان و عرضه کنندگان اقلامی که اجرای استاندارد آنها به موجب قانون اجباری اعلام می شود، موظفند محصولات خود را منطبق با استاندارد ملی زیربط تولید و عرضه کنند.

استاندارد تشویقی: محصولی که مشمول استانداردهای اجباری نباشد، می تواند با رعایت استاندارد ملی تولید یا عرضه شود و تولیدکنندگان آن پس از کسب مجوز از موسسه، از علامت استاندارد تشویقی استفاده کنند.

علامت استاندارد و کاربردهای آن

علامت اصلی و کامل استاندارد ایران برای کالاهایی است که ویژگی های آنها از هر حیث با استاندارد ملی ایران مطابقت دارند، همچنین این علامت بر روی گواهی نامه ها، اوراق و بسته بندی کالاهای استاندارد شده و مصنوعات مختلف نیز به کار برده می شود. علامتی که می توان در صورت لزوم با اضافه کردن علامت یا شکل برای هدف های مختلف استاندارد کالاها به کار برده شود.

علامت استاندارد ایمنی فقط برای کالاهایی که از نظر ایمنی دارای اهمیت بوده و با استاندارد مربوطه منطبق باشند، به کار برده می شود.

این علامت در موارد بسیار نادر و استثنایی که کالا از نظر فنی مواجه با اشکالاتی شود به کار برده می شود.

علامت ویژه مصنوعات طلا با عیار 24

علامت ویژه مصنوعات طلا با عیار 18

علامت ویژه مصنوعات طلا با عیار 14

علامت ویژه مصنوعات نقره با عیار 90

علامت ویژه مصنوعات نقره با عیار 84

